

VERSENYJOGI KÁRTÉRÍTÉSI PEREK - A KÖZJOG ÉS A MAGÁNJOG HATÁRMEZSGYÉJÉN

Competition damages actions - at the interface of
public and private law

Gyebrovski Zsolt Dániel¹

Absztrakt: Jelen tanulmány a versenyjogi kártérítési perek aktuális kérdései közül a versenyjog magánjogi és közjogi érvényesítése közötti viszonyt vizsgálja, a jogintézmény szempontjából relevanciával bíró európai uniós jogszabályi környezet, illetve az azt gyakorlatba ültető ítélkezési gyakorlaton keresztül. A tanulmány kitér a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló Európai Parlament és a Tanács 2014/104/EU irányelvének („**Irányelv**”) a versenyjog közjogi és magánjogi érvényesítése közötti viszonyra gyakorolt hatására. A tanulmányban először a magánjogi jogérvényesítés jogintézményének általános ismertetésén keresztül mutatom be a közjogi és a magánjogi igényérvényesítés egymáshoz való viszonyát. Ezt követően rátérek az európai uniós jogfejlesztési folyamat, illetve az azt indukáló körülmények vizsgálatára, amelyek az Irányelv megalkotásához és elfogadásához vezettek, végezetül pedig értékelésre kerül az Irányelvnek az említett viszonyrendszerre gyakorolt hatása. A tanulmány fő célja, hogy bemutassa és értékelje azokat a megoldásokat, amelyekkel az Irányelv a

---

¹ Gyebrovski Zsolt Dániel, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola, doktorandusz hallgató

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3298-0759>

MTMT

azonosító:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10087958>

Email cím: gyebrowsky@gmail.com

versenyjog magán- és közjogi érvényesítése közötti konfliktust kívánta feloldani.

Kulcsszavak: közjog, magánjog, versenyjog, kártérítés, Európai Unió, Európai Unió joga

Abstract: The present study examines the relationship between private and public enforcement of competition law in the context of competition damages litigation, through the relevant EU legislation and the regarding case law. The study aims to discuss the impact of Directive 2014/104/EU of the European Parliament and of the Council on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union (“**Directive**”) on the relationship between public and private enforcement of competition law. The study will first present the relationship between public and private enforcement of competition law through a general description of the legal concept of private enforcement. Then, the study will examine the process of legal development in the European Union and the circumstances that led to the creation and adoption of the Directive, and finally to an assessment of the impact of the Directive on this relationship. The main objective of the study is to describe and evaluate the solutions that the Directive has sought to resolve the conflict between private and public enforcement of competition law.

Keywords: public law, private law, competition law, damages, European Union, European Union law

BEVEZETÉS

Európában a modern értelemben vett versenyjogi szabályozás a második világháborút követően honosodott meg. Az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó 1951. április 18. napján Párizsban aláírt szerződés már tartalmazott közösségi

szintű kartell tilalmat előíró szabályokat.² Ezt követően az Európai Unióban a tisztességes verseny védelmére közösségi szintű szabályozást hoztak létre. A versenyjogi szabályok betartatása és szankcionálása a kontinentális jogi berendezkedésű Európában hagyományosan a közjog eszközeivel történik. A versenyhatósági eljárás azonban nem képes - és nem is hivatott - a magánfelek kárát megtéríteni, amit a versenyjogsértés eredményezett. Ebből kifolyólag közösségi szinten fogalmazódott meg a szükség a magánjogi igények szélesebb körben való érvényesítésére versenyjogsértések esetén.³ A legsúlyosabb versenykorlátozások kapcsán azonban nem kizárólag a kárt elszenvedő fél magánérdeke indokolja, hogy a jogsértést elkövetők térítsék meg a magatartásukkal okozott károkat, hanem a súlyosan jogsértő magatartástól való visszatartáshoz fűződő közérdek is.⁴

Európával ellentétben - ahogy azt alább részletesebben kifejtem - az Amerikai Egyesült Államokban komoly hagyományokkal rendelkező magánjogi jogérvényesítés meghatározó szerepet visel a gazdasági verseny védelmében. Az Európai Unió versenyjogában ez a jogintézmény, illetve a közösségi versenyjogba történő integrálásának gondolata ehhez képest új keletű. A modern, immár határok nélküli piaci viszonyok hatására a versenyjogon belül jelentős változások következtek be, és új törekvések jelentek meg. A közjogi, avagy hatósági jogalkalmazás mellett a versenyszabályok érvényesítésének másik módszerét jelenti a magánjog eszközeinek igénybevétele, azaz a bírói úton történő polgári jogi jogkövetkezmények érvényesítése.

A versenyjog és a polgárjog alapvetően eltérő logika alapján működik, amely számos feloldandó ellentmondást

---

² Vertrag über die Gründung der Europäischen Gemeinschaft für Kohle und Stahl, Dritter Titel Kapitel VI. Artikel 65.: „*Verboten sind alle Vereinbarungen zwischen Unternehmen, alle Beschlüsse von Verbänden von Unternehmen und alle verabredeten Praktiken, die darauf abzielen würden, auf dem gemeinsamen Markt unmittelbar oder mittelbar den normalen Wettbewerb zu verhindern, einzuschränken oder zu verfälschen*”

³ BOYTHA 2008, 11. o.

⁴ JUHÁSZ ET AL., 2014. 718. o.

eredményezett a versenyjog magánjogi érvényesítésének tekintetében. Az Irányelv elfogadása igazolja a fenti állítást, amely az említett ellentmondásokat felismerve komoly erőfeszítésnek tekinthető azok feloldása iránt. Az Irányelv tagállami jogokba történő átültetése révén a jogalkotók törekedtek megtenni azokat a szükséges lépéseket, amelyek megteremtik a versenyjog magánjogi érvényesítésének anyagi- és eljárásjogi feltételeit.

Mivel a vizsgált jogintézmény a versenyjog és a polgári jog határmezsgyéjén helyezkedik el, ezért a vizsgálatomat célszerűnek tartom a versenyjog magánjogi érvényesítésének bemutatásával kezdeni. Röviden be kívánom mutatni azt a jogfejlesztési folyamatot, amely az Irányelv elfogadásához vezetett, majd az Irányelvnek a vizsgált viszonyrendszer szempontjából relevanciával bíró központi elemeit ismertetem.

A tanulmány célja az Irányelv elfogadása, illetve annak átültetése óta keletkezett gyakorlati tapasztalatok alapján a vizsgált viszonyrendszerrel kapcsolatos következtetések levonása. Bemutatni és értékelni kívánom, hogy mely intézkedések hogyan segítették elő a versenyjog magánjogi és közjogi érvényesítése közötti ellentét feloldását.

I. A MAGÁNJOGI JOGÉRVÉNYESÍTÉS INTÉZMÉNYE

A versenyjog érvényesítése tekintetében szükséges elhatárolni egymástól a versenyjogi szabályok érvényesítésének két lehetséges útját: a versenyjog közjogi és magánjogi érvényesítését. A versenyjog közjogi érvényesítése tekintetében alapvetően meghatározó motívum a közérdek megléte, amely a versenyjog esetében gazdasági hatékonyságot és a társadalmi felemelkedést szolgáló piaci verseny fenntartásához fűződő közérdek, továbbá az üzleti tisztesség követelményeit betartó vállalkozások és a fogyasztók érdekének védelme.⁵ Ezért tág értelemben a versenyjog közjogi érvényesítése alatt a közérdekben a piacgazdaság zavartalan működésének fenntartását, a verseny szabadságával és tisztaságával kapcsolatos állami

---

⁵ Lásd példaként a Tpv. preambulumát.

közbenjárást kell érteni, amely a hosszú távú fogyasztói jólét és a versenyképesség növelésének érdekében a versenyjogi rendelkezések állami érvényesítését hivatott ellátni.

Szűk értelemben véve a versenyjog közjogi érvényesítése a hatáskörrel és szükséges jogosítványokkal rendelkező állami hatóság közbenjárása révén realizálódik, amelynek legkézzelfoghatóbb megjelenési formája a versenyfelügyeleti eljárás, amely során az illetékességgel rendelkező hatóság feladatkörében eljárva, közjogi szankciókat alkalmaz a gazdasági hatékonyságot kikényszerítő piaci verseny szabadságának és tisztaságának védelme érdekében preventív és represszív jelleggel.

A fenti gondolatmenetet követve, a versenyjog magánjogi érvényesítésének meghatározó motívuma a magánérdek és - a versenyjog jellegéből adódóan - a közérdek egyidejű fennállása, amelynek sérülését a magánjogi jogérvényesítés a magánjog eszközrendszerén keresztül, meghatározóan a reparáció révén céloz orvosolni.⁶ A versenyjog magánjogi érvényesítése alatt ezért egy természetes vagy jogi személy versenyjogi jogsértés révén sérült magánérdekeinek reparációja céljából történő magánjogi igények érvényesítését értjük. A versenyjog magánjogi érvényesítése történhet a versenyjog közjogi érvényesítését követően (az úgynevezett követő keresetek), vagy annak hiányában (az úgynevezett önálló keresetek), illetve a versenyjog közjogi érvényesítése történhet a magánjogi jogérvényesítés kezdeményezésének nyomán⁷, tehát a versenyjog két érvényesítési módja nem zárja ki a másikat, azok ideális esetben támogatják, kiegészítik egymást.

A kérdéskör azonban élénk vitát generált, a szakirodalomban jellemzően két eltérő nézőpont ütközik. Az első felfogás szerint, a versenyjogban a magánjogi igényérvényesítés másodlagosan célozza a közérdek és a verseny védelmét, elsősorban a magánérdek sérülésének reparációját helyezi előtérbe.⁸ A másik szempont ezzel merőben szembemenve azt mondja, hogy a fent említett jogintézmény afféle támogató, pótló

---

⁶ TÓTH, 2016. 191. o.

⁷ TPVT. 88/B. § (7) bekezdés.

⁸ BOYTHA, 2008, 46.o.

szerepet tölt be, radikális esetben helyettesítheti is a hatósági jogalkalmazást.⁹

Európában a versenyjog magánjogi érvényesítésének gyakorlati alkalmazása a 2000-es évek elején fogalmazódott meg. Jelentős változást hozott a Tanács 1/2003/EK rendelete a Szerződés 81. és 82. cikkében foglalt versenyjogi szabályok végrehajtásáról, mely decentralizálta a versenyeljárások rendjét, azaz a jogalkalmazás súlypontja a tagállamok versenyhatóságaihoz és bíróságaihoz került.¹⁰ A szemléletváltás egyik jelentős eredménye az volt, hogy a tagállami bíróságok fokozatosan váltak nyitottabbá a versenyjogsértésekből származó magánjogi igények érvényesítésére.

Az európai uniós kartelljogot szabályozó EUMSZ. 101. cikke nem tartalmaz rendelkezést a magánjogi igényekkel kapcsolatban, azokat az Európai Unió Bírósága jogértelmező tevékenysége nyomán rögzítette. A versenyjog magánjogi érvényesítése vonatkozásában az egyik alapvető előfeltétel az Európai Unió elsődleges jogának, esetünkben az EUMSZ. versenyjogi szempontból releváns rendelkezéseinek és az Európai Unió Bírósága által kialakított általános elvek közvetlen hatálya. Az Európai Unió Bírósága a közvetlen hatály elvét a Van Gend en Loos ügyben¹¹ hozott ítéletben, az uniós versenyjogi rendelkezések - azaz az EUMSZ. 101. és 102. cikk - közvetlen hatályát az Európai Unió Bírósága a SABAM ügyben hozott ítéletében mondta ki.¹² Az Európai Unió Bírósága a versenyjogsértésből eredő károk megtérítése iránti perindítási jogosítványt pedig a Courage-ügyben rögzítette.¹³

II. AZ EURÓPAI UNIÓS JOGFEJLESZTÉS

A modern versenyjog alapvetően az Amerikai Egyesült Államokból „érkezett” Európába, ezért a versenyjog magánjogi

---

⁹ WHISH, 2010, 285.o.

¹⁰ POLAUF, 2018. 30. o.

¹¹ C-26/62. SZ. ÜGY.

¹² C-127/73. SZ. ÜGY 16. pont.

¹³ C-453/99. SZ. ÜGY 26-27. pontok.

érvényesítésének uniós jogfejlesztésének bemutatását úgy gondolom érdemes a két eltérő szabályozás egybevetésével kezdeni.

Az Amerikai Egyesült Államokban 1890-ben megalkották a modern gazdasági viszonyokat követő „Sherman Act” elnevezésű antitröszt törvényt¹⁴, mely jelentős hatást gyakorolt az európai versenyjogok fejlődésére. Ehhez képest Németországban egy 1897-es császári bírósági döntés értelmében viszont legalizálták a kartelleket, amely a második világháború végéig fennálló állapotot jelentett. Európában a modern értelemben vett versenyjog a második világháborút követő német gazdasági rendszer kialakításában és az Európai Gazdasági Közösség gazdasági alapelveinek kidolgozása révén, amerikai hatásra honosodott meg.¹⁵ A második világháború végét követően az Amerikai Egyesült Államok számos erőfeszítést tett, hogy az amerikai gazdaság piaci szabályozásának megfelelő szabályok kerüljenek megalkotásra az európai országokban. Az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok által megszállt német területeken 1947-ben lépett életbe az a törvény, amely megtiltott minden létező és jövőbeni kartellt.¹⁶ Az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó 1951. április 18. napján Párizsban aláírt szerződés már tartalmazott közösségi szintű kartell tilalmat előíró szabályokat, a Németországban állomásozó amerikai katonai kormányzat egykori tanácsadója, Walter Eucken német közgazdász által alapított freiburgi iskola elveit tükrözve.¹⁷ Ezt követően az Európai Unióban a tisztességes verseny védelmére közösségi szintű szabályozást hoztak létre.

A versenyjog kikényszerítésének, a verseny védelmének eszközei ellenére alapjaiban különböznek az USA-ban és Európában. Az Európai Unióban a versenyjog tekintetében a

---

¹⁴ SHERMAN ACT 26 Stat. 209, 15 U.S.C. §§ 1–7.

¹⁵ BOYTHA, TÓTH, 2010. 37. o.

¹⁶ TÓTH, 2020., 56-57. o.

¹⁷ Vertrag über die Gründung der Europäischen Gemeinschaft für Kohle und Stahl, Dritter Titel Kapitel VI. Artikel 65.: „*Verboten sind alle Vereinbarungen zwischen Unternehmen, alle Beschlüsse von Verbänden von Unternehmen und alle verabredeten Praktiken, die darauf abzielen würden, auf dem gemeinsamen Markt unmittelbar oder mittelbar den normalen Wettbewerb zu verhindern, einzuschränken oder zu verfälschen...*”

hatósági úton történő jogérvényesítés sokkal dominánsabb szereppel bír, mint a magánjogi úton történő jogérvényesítés.¹⁸ Az USA-ban a versenyjog magánjog általi érvényesítésének ezzel szemben sokkal nagyobb szerepe és hagyománya van. Az USA jogalkotói viszonylag korán rájöttek arra, hogy a magánfelek hatékonyabban képesek hozzájárulni a versenyjogi szabályok kikényszerítéséhez, ugyanis kedvezőbb információs helyzetben vannak¹⁹, továbbá a szakirodalom által követő kereseteknek nevezett, korábbi versenyjogi ítéletekre alapuló polgári eljárások szaporodása fokozhatná a generális preventív hatást²⁰, tekintve, hogy szinte megjósolhatatlan az ilyen perekben a kiszabott kártérítés összege. Az európai tendenciáktól merőben eltérően, az 1914-es Clayton Act²¹ 4. szakasza többszörös, büntető jellegű kártérítésekre alapoz szemben a kontinentális magánjogot jellemző károkszerzés tilalmával.

A történelmileg Európát jellemző közjogias jelleg ellenére az Európai Bizottság 1983-ban keletkezett XIII. jelentése a versenypolitikáról igyekezett eloszlatni ezeket a félreértéseket, s már az említett dokumentum is igyekezett felhívni a jogában sértett magánszemélyek figyelmét a tagállami bíróságok előtt magánjogi úton történő igényérvényesítésre nyitva álló lehetőségre.²²

A jogpolitikai igénnyel párhuzamosan az Európai Unió Bírósága²³ már 1991-ben a Francovich ügyben hozott ítéletében²⁴ kimondta, hogy magánszemélyek közvetlenül a közösségi normák megsértésére is alapozhatnak és nyújthatnak be kártérítés iránti keresetet. Az Európai Unió Bírósága tovább fejlesztette az uniós jogon alapuló kártérítési keresetek alapjait és elismerte, hogy a károsult teljes kompenzációra tarthat igényt.²⁵

---

¹⁸ BOYTHA, 2008., 21.

¹⁹ WALLACHER, 1996., 200. o.

²⁰ CONNOR, 2010., 1-19.

²¹ Clayton Act 15 U.S.C. §§ 12-27.

²² EU, 2022., 217. pont.

²³ Korabeli elnevezése szerint Európai Közösségek Bírósága.

²⁴ C-6/90. SZ. ÜGY.

²⁵ C-271/91. SZ. ÜGY 31. pont.

Azonban a versenyjogi kártérítési perek szempontjából nagyobb jelentőséggel bírt az Európai Unió Bíróság Courage-ügyben hozott ítélete²⁶, ugyanis az Európai Unió Bírósága csak ekkor tette világossá, hogy az uniós versenyjogi szabályok megsértésére alapítható kártérítési kereset.

Az Európai Unió Bírósága a Courage-ügyben mondta ki egyértelműen és először, hogy az uniós versenyjogi kártérítési per alapjául szolgáló uniós jogi rendelkezés²⁷, és az ilyen per magából a közösségi jogból fakad²⁸, sőt az ilyen pernek elrettentést fokozó hatása is lehet.^{29,30} Az Európai Unió Bírósága megállapította, hogy a nemzeti bíróságok előtti kártérítési keresetek jelentősen hozzájárulhatnak a Közösségen belüli hatékony verseny fenntartásához.³¹

A Courage-ügyben az Európai Unió Bírósága megkezdte a versenyjogi kártérítési pereket érintő uniós jogfejlesztési folyamatot.

2.1. A 2014/104/EU irányelv

Az Irányelv alapvetésként harmadik preambulumban bekezdésében rögzíti, hogy az EUMSZ. 101. és 102. cikke közvetlen hatállyal bír a magánjogi jogviszonyokban. Az Irányelv alapján a magánjogi igényérvényesítés - ahogyan azt az Európai Unió Bírósága a Manfredi-ügyben³² és a Courage-ügyben kifejtette - a tényleges kártérítéshez való jogon, az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvén nyugszik.³³

Az Irányelv alapján valamennyi természetes és jogi személyt - hatóságokat, vállalkozásokat és fogyasztókat - megillet a kártérítéshez való jog, függetlenül attól, hogy közvetlen

---

²⁶ C-453/99. SZ. ÜGY.

²⁷ Hegymegi-Barakonyi, Horányi, 2013. 4. o.

²⁸ Az EUMSZ 101. cikkének közvetlen hatályából következik, hogy az egyének jogait a nemzeti bíróságaik előtt is érvényesíthetik.

²⁹ C-453/99. SZ. ÜGY, 23. pont.

³⁰ C-127/73. SZ. ÜGY 39. pont.

³¹ C-453/99. SZ. ÜGY 27. pont.

³² C-295/04. SZ. ÜGY.

³³ 2014/104/EU IRÁNYELV preambulumaának 11. bekezdése.

szerződéses kapcsolat áll-e fenn a jogsértő vállalkozással, illetve attól, hogy a jogsértést valamely versenyhatóság előzetesen megállapította-e.³⁴ Az Irányelv alapján megfogalmazott teljes kártérítés eredményeként a károsultnak olyan helyzetbe kell kerülnie, amilyenbe a versenyjogi jogsértés hiányában feltételezhetően került volna. A teljes kártérítésnek ennek megfelelően magában kell foglalnia a ténylegesen bekövetkezett vagyoni veszteségért és az elmaradt haszonért járó kártérítést, valamint kamat fizetését.³⁵ Az Irányelv „szerinti teljes kártérítés nem vezethet az elszenvedett kár mértékét meghaladó kártérítéshez, legyen az akár büntető jellegű, többszörös vagy egyéb kártérítés.”³⁶

Az Irányelv az EUMSZ. 101. vagy 102. cikkének megsértéséből eredő kár megtérítéséhez való jog gyakorlására vonatkozó nemzeti szabályokkal szemben elvárásaként fogalmazza meg, hogy azoknak szem előtt kell tartaniuk a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elvét. Ennek értelmében a nemzeti szabályokat nem lehet olyan módon megfogalmazni vagy alkalmazni, amely rendkívül megnehezíti, vagy gyakorlatilag lehetetlenné teszi az EUMSZ. által garantált, kártérítéshez való jog érvényesítését, vagy a belső jogban a hasonló keresetekre alkalmazandó szabályoknál kedvezőtlenebb. Az Irányelv a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség biztosítása érdekében azt is követelményként fogalmazta meg a nemzeti szabályokkal kapcsolatosan, hogy amennyiben a tagállamok nemzeti joga a kártérítéshez más feltételeket ír elő, például a felróhatóság, a megfelelőség vagy a vétkesség fennállását, akkor lehetővé kell tenni, hogy az említett feltételeket a továbbiakban is biztosítsák, amennyiben azok megfelelnek az Európai Unió Bíróságának ítélezési gyakorlatának, a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elvének magának az Irányelvnek.³⁷

---

³⁴ 2014/104/EU IRÁNYELV preambulumának 13. pontja.

³⁵ 2014/104/EU IRÁNYELV 3. cikkének (2) bekezdése.

³⁶ 2014/104/EU IRÁNYELV 3. cikkének (3) bekezdése.

³⁷ 2014/104/EU IRÁNYELV preambulumának 11. bekezdése.

III. A VERSENYJOGI MAGÁNJOGI ÉS KÖZJOGI ÉRVÉNYESÍTÉSE KÖZÖTTI VISZONY

A versenyjog magánjogi érvényesítésének támogatásához fontos, hogy a magánjogi és a közjogi jogérvényesítés közti viszony rendezett legyen.³⁸ Amint arra fentebb már utalást tettem, az Európai Unióban a versenyjog közjogi érvényesítése vált dominánssá, míg a magánjogi jogérvényesítés marginális szereppel bír. A versenyjog közjogi érvényesítésének primátusa az alapelvi szintű szabályozás eredménye.

Az EUMSZ. 119. cikk (1) bekezdése alapján az EUSZ. 3. cikkében meghatározott célok megvalósítása érdekében a tagállamok és az Unió tevékenysége - a Szerződésekben előírtak szerint - magában foglalja egy olyan gazdaságpolitika bevezetését, amely a tagállamok gazdaságpolitikájának szoros összehangolásán, a belső piacon és a közös célkitűzések meghatározásán alapul, és amelyet a szabad versenyen alapuló nyitott piacgazdaság elvével összhangban valósítanak meg. Az Európai Unió Bírósága mindezek alapján a közösségi versenyszabályokat a Közösségre ruházott feladatok teljesítéséhez és különösen a belső piac működéséhez nélkülözhetetlen alapvető rendelkezésnek értékelte.³⁹

Magyarországot tekintve az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik. Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése alapján Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait. Az Alkotmánybíróság értelmezésében a versenyfelügyeleti eljárás Magyarország piacgazdasági berendezkedése és gazdasági rendje meghatározó működési alapelvének, a tisztességes gazdasági versenynek az érvényesülését hivatott biztosítani, összhangban az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésével és az Európai Unióhoz történt csatlakozási szerződésünkből származó számos jogi követelménnyel. A kartellek tilalmazásával és büntetésével az

---

³⁸ HORVÁTH, 2015, 35. o.

³⁹ C-126/97. ÜGY, 36. pont. illetve, C-453/99. ÜGY, 20. pont.

állam az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében foglalt kötelezettségének tesz eleget, mely szerint Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit.⁴⁰ Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján tehát látható, hogy a gazdasági verseny alkotmányos alapelv, amely az állam oldalán teremt intézményvédelmi kötelezettséget, így annak biztosítása állami feladatként jelenik meg.

A versenyjog közjogi érvényesítésének és a versenyhatóság - indokolt - szakértelmének primátusa ellenére, a versenyjog közjogi, illetve magánjogi úton történő jogérvényesítése között jogi értelemben vett hierarchia nincsen.⁴¹ A kérdéskörrel kapcsolatos joggyakorlatból az vezethető le, hogy a tagállami bíróságoknak az Európai Unió Bizottsága és az Európai Unió Bírósága által versenyügyekben kialakított döntési gyakorlathoz kell igazodniuk, és az Európai Unió versenypolitikájával kompatibilis jogalkalmazást kell követniük.⁴² A hierarchia véleményem szerint fogalmilag is kizárt, a védendő érték - a verseny szabadsága - közös, ám az eszközök különbözőek, más jogág által igénybe vehető eszköztárat mozgósíthatnak, ezért a két jogérvényesítés inkább egymás komplementere, a jog különböző dimenzióin szállnak harcba a védett jogi tárgyért, egymást támogatva. Álláspontom szerint az Irányelv által előírt tagállami versenyhatóságok vagy a Bizottság határozatának jogsértést megállapító részéhez való kötöttség, vagy a párhuzamosan indult kártérítési per és versenyfelügyeleti eljárás esetén a kártérítési per felfüggesztése inkább tekinthetőek racionális intézményvédelmi megoldásoknak, mintsem a magánjogi igényérvényesítést háttérbe soroló szabályoknak tekintve, hogy az említett intézkedések nem gátolják vagy lehetetlenítik/ zárják ki, inkább segítik a magánjogi pereket. Több szerző is osztja azt az álláspontot, hogy a magánjogi igényérvényesítés a károsult érdekein túl a közérdek szolgálatára is alkalmas. A magánjogi jogérvényesítés fokozza a jogsértéstől való elrettentést, ugyanis mind a követő, mind az önálló kártérítési keresetek növelik a jogsértő magatartást elkövető vállalkozás

---

⁴⁰ 30/2014. (IX. 30.) AB HATÁROZAT 29. és 105. pontok.

⁴¹ HORVÁTH, 2015. 36. o.

⁴² KOMNINOS, 2008. 16. o.

költségeit, segít a jelentős jogsértések szélesebb körben történő felderítésében, illetve az ilyen versenyjogsértésekből származó haszon elvonásában.⁴³ A két jogérvényesítési eljárás legtöbbször egymással összefügg, egymás hatékonyságát növeli. A közjogi jogérvényesítés segíti a károsult feleket jogaik peres úton való érvényesítésében, mégpedig azáltal, hogy megkönnyíti a versenyfelügyeleti eljárásokat követő keresetekben a bizonyítást.

Azt, hogy a versenyjog közjogi -és magánjogi érvényesítése közötti összhang megteremtésének fontossága régóta jelen van az elemzett jogintézményről való gondolkodásban, kiválóan példázza a Daniel Wilsher professzor által észlelt probléma. Wilsher professzor felhívta a figyelmet arra, hogy a tagállami versenyhatóságok által kialakított versenypolitikára káros hatással lehetnek az ilyen keresetek, amennyiben a tagállami bíróságoknak nem áll rendelkezésére megfelelő mérlegelési jogkör a kártérítési keresetek megítélése tekintetében.⁴⁴

Elmondható tehát, hogy a jogintézményről való gondolkodást a kezdetektől fogva meghatározta a versenyjog közjogi -és magánjogi érvényesítése közötti összhang megteremtése, hogy az Európai Unió Bírósága által a Courage-ügyben hozott ítélet megállapítása, miszerint a versenyjogi jogsértésekből eredő kártérítési kereseteknek a közérdeket szolgáló hatása is van, maradéktalanul érvényesülhessen.

Az Európai Unió Bírósága a Courage-ügyben azt a megállapítást tette ugyanis, hogy „[a]z ilyen jog megerősíti az uniós versenyjogi szabályok hatékonyságát, és gyengíti azokat a gyakran rejtett megállapodásokat vagy gyakorlatokat, amelyek alkalmasak arra, hogy a versenyt korlátozzák vagy torzítsák. Ebből a szempontból a nemzeti bíróságok előtti kártérítési keresetek jelentősen hozzájárulhatnak az Európai Unión belüli hatékony verseny fenntartásához.”⁴⁵

---

⁴³ BASSOLA, TÓTH, Budapest, 2005., 37. o.

⁴⁴ WILSHER, 2006., 30. o.

⁴⁵ C-453/99. SZ. ÜGY, 27. pont.

3.1. A közjogi és magánjogi jogérvényesítés összehangolására tett lépések az Irányelvben

Az Irányelv preambulumban fogalmazza meg az igényt arra vonatkozóan, hogy a hatékony magánjogi jogérvényesítést célzó polgári jogi keresetek és a versenyhatóságok általi hatékony közjogi jogérvényesítés biztosítása érdekében a két eszköznek kölcsönhatásban kell lennie egymással, és koherens módon kell szabályozni a jogérvényesítés e két formájának összehangolását.⁴⁶

Az Irányelv alapvető célkitűzéseként törekedett tehát a viszonyrendszer rendezésére egy egymást támogató, kiegészítő logikájú szabályozás kialakításával, amely hangsúlyosan a köz- és magánérdek ütköző pontján elhelyezkedő kérdéskörök összehangolása révén öltött testet. A szabályozás a nemzeti versenyhatósági határozatok hatálya, a versenyhatóság ügyiratában szereplő bizonyíték feltárása és az engedékenységgel intézmények védelme terén került lefektetésre.⁴⁷

Az Irányelv a köz- és magánérdek viszonyrendszerének összehangolása céljából szabályozta - elsősorban a követő keresetek szempontjából jelentőséggel bíró - a tagállami versenyhatóságok határozatának kötőerejének kérdését. Az Irányelv preambulumban elvárásként fogalmazódik meg a jogbiztonság fokozása, az EUMSZ. 101. és 102. cikke következtelen alkalmazásának megelőzése, a kártérítési perek hatékonyságának és a pergazdaságosság fokozásának, valamint a vállalkozások és a fogyasztók körében a belső piac működésének javítása érdekében, hogy amennyiben egy nemzeti versenyhatóság vagy egy felülvizsgálati bíróság jogerős határozata megállapítja az EUMSZ. 101. vagy 102. cikkének megsértését, az későbbi kártérítési perekben nem képezheti jogvita tárgyát. A versenyhatóság vagy bíróság által megállapított versenyjogsértés tehát nem vitatható a nemzeti versenyhatóság vagy a felülvizsgálati bíróság szerinti tagállamban az adott jogsértés miatt indított kártérítési perben. A megállapítás joghatása azonban csak a jogsértésnek a versenyhatóság vagy a felülvizsgálati bíróság által

---

⁴⁶ 2014/104/EU IRÁNYELV preambulumban 6. bekezdése.

⁴⁷ POLAUF, 2018. 44. o.

- hatáskörének gyakorlása során - megállapított jellegére, illetve anyagi, személyi, időbeli és földrajzi hatókörére terjedhet ki.⁴⁸

Az Irányelv alapján más tagállam versenyhatósága vagy felülvizsgálati bírósága által hozott határozat bizonyítékként használható fel más tagállam bírósága előtt indult kártérítési perben. Az Irányelv alapján amennyiben olyan tagállamban indítanak kártérítési keresetet, amely nem azonos azzal a tagállammal, amelynek versenyhatósága vagy felülvizsgálati bírósága megállapította a jogsértést, amelyre a kártérítési kereset vonatkozik, lehetővé kell tenni, hogy a nemzeti versenyhatóság vagy felülvizsgálati bíróság jogerős határozatában tett ezen megállapításra, mint a versenyjogi jogsértés megtörténtének *prima facie* bizonyítékára lehessen hivatkozni egy nemzeti bíróság előtt. A megállapítást esettől függően a felek által előterjesztett egyéb bizonyítékokkal együtt lehet vizsgálni.⁴⁹

A követő keresetek során lefolytatandó bizonyítás szempontjából másik hangsúlyos kérdés a versenyhatóság ügyirataiban szereplő bizonyítékok feltárása, amely vonatkozásában az Irányelv lehetővé tette, hogy a tagállami bíróságok a versenyhatóság ügyiratában szereplő bizonyítékok feltárását elrendelhetik,⁵⁰ azonban nem tárható fel az engedékenységi nyilatkozat, illetve az egyezségi beadvány.⁵¹ Az Irányelv mentességet rendel alkalmazni az olyan bizonyíték feltárás tekintetében, amely indokolatlan befolyással lenne valamely versenyhatóság uniós vagy nemzeti versenyjogi jogsértéssel kapcsolatban indított, folyamatban lévő vizsgálatára. Így valamely versenyhatóság által az uniós vagy a nemzeti versenyjog érvényesítésére irányuló eljárása során létrehozott és az eljárásban részt vevő feleknek megküldött információk, vagy az ilyen eljárásban részt vevő felek valamelyike által létrehozott információk kártérítési perekben történő feltárását csak azt követően indokolt engedélyezni, hogy a versenyhatóság lezárta eljárását.⁵²

---

⁴⁸ 2014/104/EU IRÁNYELV 34. preambulum bekezdése.

⁴⁹ 2014/104/EU IRÁNYELV 35. preambulum bekezdése.

⁵⁰ 2014/104/EU IRÁNYELV 6. cikk (1) bekezdése.

⁵¹ 2014/104/EU IRÁNYELV 6. cikk (6) bekezdése.

⁵² 2014/104/EU IRÁNYELV preambulumaának 25. bekezdése.

A közjogi, illetve a magánjogi jogérvényesítés közti viszony rendezése legfőképpen azonban az engedékenységi jogintézményének védelmén keresztül jelenik meg.⁵³ Az engedékenységi nyilatkozatok felhasználhatósága a versenyjog magánjogi érvényesítése szempontjából az egyik legkritikusabb kérdés tekintve, hogy az engedékenység jogintézménye és a kártérítési keresetek egyaránt preventív célzatúak a versenyjogsértésekkel szemben, ugyanakkor egymás hatékonyságára hatással vannak. A két jogintézmény összehangolása az Irányelvben az engedékenységekben résztvevő vállalkozások kártérítési kötelezettségének mértékének korlátozásában öltött testet.

Az Irányelv alapján a tagállami bíróságok számára az engedékenységi nyilatkozatok felhasználhatóságának mérlegelése kizárt, valamennyi engedékenységi nyilatkozat feltárására irányuló indítványt kötelesek elutasítani.⁵⁴ Az Irányelv az engedékenység - általam lehangsúlyosabbnak tartott - intézményének védelmét teszi tehát elsődlegessé, a kártérítési perek érvényesülésével szemben, bár a két intézmény közti egyensúly fenntartására törekedve.

Az Irányelv alapján észlelhetően a Bizottság törekedett a köz- és magánérdek közötti szimbiózis kialakítására. Tehát megfogalmazható, hogy a magánjogi jogérvényesítés ugyanúgy szolgálhat közérdeket és a két jogérvényesítési típus együttes alkalmazása sokkal hatékonyabbá teheti a rendszert. Véleményem szerint a két jogérvényesítési típus közti viszony megfelelő szabályozottsága ebből az okból kifolyólag rendkívül fontos, azonban a versenyjog érvényesítésének közjogi dominanciája továbbra is fennáll az Európai Unióban, és álláspontom szerint ebben nem várható lényegi változás a közeljövőben, azonban messzemenő következtetést az Irányelv értékelésének hiányában nem lehet levonni⁵⁵. A pontos következtetések levonását az is

---

⁵³ POLAUF, 2018. 42. oldal

⁵⁴ MICKLITZ, WECHSLER, 2016, 144. o.

⁵⁵ A jelen tanulmány keletkezésének idején az Irányelv mélyreható elemzését nem lehetett elvégezni az átültetés késedelme és a bírósági ügyekkel kapcsolatos releváns információk hiánya miatt (Az Európai Parlament

hátráltatja, hogy az Irányelvet az előírt határidőig csupán hét tagállam - köztük Magyarország - ültette át, 2017-ben 18 tagállam ültette át, végül 2019-ban Bulgária, Görögország és Portugália.⁵⁶

IV. A VERSENYJOGI KÁRTÉRÍTÉSI PEREK AKTUÁLIS FEJLEMÉNYEI

Az Európai Unió és az Európai Gazdasági Térség területén a Courage-ügyben hozott ítélet óta megközelítőleg 300 tagállami versenyjogi kártérítési kereset vált megismerhetővé, amelyből 58 ügy esetében ítélték meg kártérítést, 93 esetben végződött a versenyjogi jogsértés miatti felelősség megállapításával, és 134 esetben végződött a kereset elutasításával.⁵⁷⁵⁸ Ezen ítéletek közül számos eljutott az Európai Unió Bíróságáig is, amely lehetőséget adott az Európai Unió Bíróságának az Irányelv által rendezett versenyjogi kártérítési perek részletkérdéseinek további finomítására, mint például a joghatóság, vagy a bizonyítékokhoz való hozzáférés, vagy az engedékenységi kérdése.

Ami a joghatóság problematikáját illeti, az Európai Unió Bírósága a flyLAL ügy kapcsán tisztázta a károkozás helyét erőfölénnyel való visszaélés és versenykorlátozó megállapodással kapcsolatos ügyekben. A flyLAL ügyben tisztázásra került, hogy a káresemény bekövetkezésének helye az érintett piac, ahol a jogsértő vállalkozás jogellenesen visszaél erőfölényével, illetve ahol a versenykorlátozó megállapodás megkötésre kerül, azaz amely érintett piacon belül a károsultat a versenyjogsértés következtében veszteségek érték.⁵⁹ Ez az elv megerősítésre került a Tibor-Trans ügyben, ahol megállapításra került, hogy a

---

Állásfoglalására Irányuló Indítvány a versenypolitikáról - 2021. évi éves jelentés (2021/2185(INI)) 80. pont.

⁵⁶ A tagállamok által bejelentett tagállami átültető intézkedések a következő vonatkozásában: 2014/104/EU (EU) PARLAMENTI ÉS A TANÁCSI IRÁNYELV

⁵⁷ LABORDE, 2021. 232-242. o.

⁵⁸ A számadatok kapcsán fontos kiemelni, hogy a fent idézett kutatás - meglehetősen helyesen - distinkciót vont a benyújtott keresetek és az azok kapcsán született ítéletek közé, illetőleg az ugyanazon jogsértés kapcsán született ítéleteket egy ügynek számította.

⁵⁹ Ld. a C-27/17. SZ. ÜGY, első és második kérdésre adott válasz.

káresemény bekövetkezésének helye szempontjából a károsult és a károkozó között fennálló közvetlen szerződéses kapcsolat hiánya nem releváns egy egységes és folyamatos versenyjogi jogsértés esetén, mert a káresemény bekövetkezésének helye a jogsértéssel érintett piac, tehát az a piac ahol a torzított árak alkalmazásra kerültek.⁶⁰

Az Európai Unió Bírósága az Akzo Nobel ügyben kimondta, hogy a joghatósági kikötések csak akkor irányadóak versenyjogi kártérítési perekben, amennyiben a kikötés egyértelműen utal az ilyen kártérítési perekre.⁶¹ Ezzel szemben az Apple ügyben az Európai Unió Bírósága azt a megállapítást tette erőfölényes ügyek kapcsán, hogy nem zárható ki a felek közötti szerződésben foglalt joghatósági kikötés alkalmazása amiatt, hogy a kikötés nem utal kifejezetten a versenyjog megsértése miatt fennálló felelősséggel kapcsolatos jogvitákra.⁶²

Az Axa és a Degussa ügyekben körvonalazódott a károsultak mozgástere azt illetően, hogy az engedékenységi nyilatkozatokkal kapcsolatban milyen információkról szerezhetnek tudomást. Az Axa ügyben megállapításra került, hogy míg engedékenységi nyilatkozat érdemi tartalma nem ismerhető meg, az abban található hivatkozások azonban igen.⁶³ A Degussa ügyben pedig kimondta az Európai Unió Bírósága, hogy az Európai Unió Bizottságának jogsértést megállapító határozatának megismerése nem eredményezi az engedékenységi nyilatkozatok megismerhetőségét, így a tény, hogy egy vállalkozás engedékenységi programban vett részt, megismerhető.⁶⁴

Az Európai Unió Bírósága a Skanska ügyben foglalkozott a gazdasági folytonosság és a versenyjogi kártérítés kapcsán a kereshetőségi jog alakulásával. A Skanska ügy kapcsán az Európai Unió Bírósága lényegében arra kereste a választ, hogy mely vállalkozással szemben érvényesíthető versenyjogi kártérítési igény akkor, ha a kártérítési kereset benyújtásakor a kartellben részt vevő társaság már megszűnt. A Skanska ügyben hozott

---

⁶⁰ Ld. C-451/18. SZ. ÜGY, a feltett kérdésre adott válasz.

⁶¹ Ld. C-352/13. SZ. ÜGY, 72. pont.

⁶² Ld. C-595/17. SZ. ÜGY, első kérdésre adott válasz.

⁶³ Ld. T-677/13. SZ. ÜGY, határozat első pontja.

⁶⁴ Ld. C-162/15. SZ. ÜGY, 83. pont és az első kérdésre adott válasz.

ítéletben megállapításra került, hogy az Irányelv nem a felelős jogalanyt határozza meg, csak a jogalanyok egymás közötti viszonyát, továbbá kimondta, hogy az Irányelv nem biztosít hatáskört a tagállamoknak a kárért felelős személyek meghatározására.⁶⁵

Az Európai Unió Bírósága az Otis ügyben tisztázta, hogy a kartellel okozott kár megtérítésének lehetősége nem korlátozódhat az érintett piacon részt vevő beszállítókra és vevőkre. Az ügyben meghozott ítéletben az a megállapítás született, hogy egy ilyen korlátozás sértené az uniós versenyjog tényleges érvényesülését, valamint az uniós versenyjog megsértésével okozati összefüggésben álló minden kárnak alkalmasnak kell lennie kártérítési igény érvényesítésére, azonban a kárigénynek nem kell az uniós versenyjog védelmi céljával összefüggésben állnia, az okozati összefüggést a tagállami bíróságnak kell vizsgálnia.⁶⁶

Az Európai Unió Bírósága által végzett jogértelmező tevékenység ugyan nem oldott meg minden problémát, azonban kézzel foghatóan enyhítette a versenyjogi kártérítési pereket övező bizonytalanságokat. Mindez abból is látható, hogy a versenyjogi jogsértés miatt indított keresetek száma fokozatos emelkedésnek indult a 2001. és a 2009. között húzódó időszakhoz képest, amikor a Bizottság megrendelte az Európai Unió versenyjogának magánjogi érvényesítésével összefüggésben felmerülő károk számszerűsítéséről szóló tanulmányt, amelyben az összesített releváns ítéletek száma 46 volt.⁶⁷ Mivel a vizsgált adatok Európa teljes területén oszlanak meg, ezért az egyes országra vetítve igen jelentős számbeli eltéréssel születtek versenyjogi kártérítési perben hozott ítéletek. Ez az aktivitásbéli eltérés adott esetben azt eredményezheti, hogy azon országok ítélkezési gyakorlata, ahol több versenyjogi kártérítési per indul és több ítélet születik, vezérfonalat nyújthat azon országok bírái számára, ahol a jövőben induló versenyjogi kártérítési perekhez szükséges tapasztalat hiányzik. Ez a jelenség véleményem szerint alapvetően pozitív hatással lenne mind magára a kártérítési

---

⁶⁵ C-724/17. SZ. ÜGY, 34. pont.

⁶⁶ C-435/18. SZ. ÜGY 22-32. pont.

⁶⁷ Lásd OXERA et al., 2009. 150-153. o., illetve LABORDE, 2021. 235. o.

keresetekre, ugyanis azok jóval kiszámíthatóbbak lennének egy olyan országban is, amely relatíve csekélyebb esetjoggal rendelkezik, valamint a versenyjogi kártérítési perekkel kapcsolatos tagállami bírói gyakorlatok is közelednének egymáshoz, amely univerzálissá tenné azt. Nem utolsósorban meglátásom szerint a jelen tanulmányban vizsgált viszonyrendszer konfliktusait is jelentősen enyhítené, például megszüldítaná a külföldi hatóság által hozott határozatok kötőerejét. A fent említett tendenciára már vannak utaló jelek, ugyanis növekvő számban vannak azok az ítéletek, amelyek kifejezetten hivatkoznak más tagállam bírósága által meghozott ítéletekre.⁶⁸ Példaként hozható fel az amszterdami kerületi bíróság ítélete⁶⁹, amelyben a bizonyítás feltételei kapcsán hivatkozott a bíróság a dortmundi tartományi bíróság ítéletére, amelyben hasonló követelményeket támasztottak a felekkel szemben állításaik alátámasztásához. E körben érdemes megemlíteni továbbá a Német Szövetségi Bíróság ítéletét⁷⁰, amelyben az Egyesült Királyság Legfelsőbb Bíróságának ítéletére⁷¹ hivatkoztak az Irányelv hatékony érvényesülésének értelmezése kapcsán. Végezetül, ám nem utolsó sorban fontosnak tartom megemlíteni az oviedoi kereskedelmi bíróság ítéletét, amelyben a döntéshozó fórum nem csupán egy másik tagállam hasonló ügyben és jogkérdésben hozott bírósági ítéletére hivatkozott, hanem szabályos komparatív elemzést végzett a kár mértékének megállapítása tekintetében, amelyben alapul veszi a német, olasz, francia, belga és nem utolsó sorban a magyar vonatkozó gyakorlatot, és nem mellesleg a vonatkozó tagállami

---

⁶⁸ Lásd például Valencia 3. számú kereskedelmi bírósága, 2019. május 7., 338/2018. sz. ítéletét; Rechtbank Amsterdam, 2019. május 15., ECLI:NL:RBAMS:2019:3574 számú ítéletét; Valencia tartományi bírósága, 2019. december 16., 1126/2019. sz. ítéletét; Bundesgerichtshof, 2020. szeptember 23., KZR 4/19. sz. ítéletét; Dortmund tartományi bírósága, 2018. június 27., 8 O 13/17, és 2020. szeptember 30., 8 O 115/14. sz. ítéletét; valamint Oviedo 1. számú kereskedelmi bírósága, 2021. április 12., 245/2019-B. sz. ítéletét.

⁶⁹ C/13/639718 / HA ZA 17-1255. ÜGY 3.28. pont.

⁷⁰ BUNDESGERICHTSHOF, KZR 4/19. SZ. ÜGY 50. pont.

⁷¹ UK SUPREME COURT, [2020] UKSC 24 RN. 194 FF. SZ. ÜGY

jogszabályokat.⁷² Úgy vélem, hogy az említett tagállami bírósági ítéletek egy a tagállamok szintjén elindult jogi és jogtudományi egységesítésre irányuló tendenciát vázolnak fel a versenyjogi kártérítési pereket érintő jogi kérdések tekintetében.

A versenyjogi kártérítési perekkel kapcsolatban azonban nem minden probléma került megoldásra. Az egyik leghangsúlyosabb ütközőpont a versenyjog közjogi -és magánjogi érvényesítése között az engedékenység kérdése. Az engedékenység és a versenyjogi kártérítési perek között leginkább ott feszül ellentét, hogy míg az engedékenységi kérelmező a versenyfelügyeleti eljárás során a bírság kiszabása alól mentesülhet, amennyiben jogsértő magatartását teljes mértékben feltárja és jogorvoslati lehetőségeiről lemond, addig az Irányelv 11. cikke alapján saját közvetlen vagy közvetett vevőivel szemben továbbra is viselnie kell a polgárjogi felelősséget, valamint a jogsértők közvetlen vagy közvetett vevőin vagy beszállítóin kívüli egyéb károsult felek tekintetében mögöttesen felel, amennyiben az ugyanazon versenyjogi jogsértésben részt vevő többi vállalkozástól a teljes káruk megtérítésére nincs lehetőség.

Érdekes jelenség, hogy 2016-tól, vagyis az Irányelv átültetésére nyitva álló határidejét követően az engedékenységi kérelmek száma csökkenésnek indult. A német versenyhatóság 2019/2020. éves jelentésében az engedékenységi kérelmek drasztikusan csökkenő számát említi.⁷³ A német versenyhatóság éves jelentéséből egyértelműen látható, hogy az elmúlt tíz évben benyújtott engedékenységi kérelmek száma a 2016/2017-es évtől kezdve jelentősen csökken, 2016-ban például 36 kérelem érkezett, amellyel szemben 2020-ban összesen 11, illetve 2021-ben 10⁷⁴. A német versenyhatóság értékelése szerint ez a tendencia különösen a potenciális engedékenységi kérelmezők későbbi kártérítési igények miatti elbizonytalanodásával magyarázható. Az Irányelv 2017. júniusában került átültetésre Németországban. A német versenyhatóság éves jelentéséből az is kitűnik, hogy ez a tendencia az ECN más versenyhatóságaira, köztük az Európai Bizottságra

---

⁷² OVIEDO 1. SZÁMÚ KERESKEDELMI BÍRÓSÁGA, 245/2019-B. SZ. ÜGY, 5-6. o.

⁷³ TÄTIGKEITSBERICHT DES BUNDESKARTELLAMTES 2019/2020, 39. oldal c) pont.

⁷⁴ DAS BUNDESKARTELLAMT JAHRESBERICHT 2021/22, 32. o.

is vonatkozik. Magyarországon a 2017-es évben 10, a 2018-as évben 5, 2019-ben 4, 2020-ban 5,⁷⁵ 2022-ben pedig 3 engedékenységi kérelmet nyújtottak be a Gazdasági Versenyhivatalhoz.⁷⁶ A GCR Rating Enforcement statisztikái hasonló képet mutatnak az ECN más versenyhatóságai, köztük az Európai Bizottság esetében is. A kérelmek számának általános csökkenése aggodalomra ad okot, tekintettel az engedékenységi programok kiemelkedő jelentőségére a kartellek leleplezésében, a csökkenés előtt ugyanis a versenyfelügyeleti eljárások többségét engedékenységi kérelmek alapján indították meg.

A düsseldorfi Heinrich Heine Egyetem keretében működő düsseldorfi Versenygazdasági Intézzettel (DICE) együttműködésben készített tanulmány⁷⁷ eredményei alapján a kartellalakítási hajlandóság, illetve a kartellek stabilitása ugyan csökkent a magánjogi perlés lehetőségének megteremtésével, ugyanakkor a jogsértő vállalkozások ritkábban folyamodnak engedékenységgért, vagyis összességében a kartellek gyakorisága alacsonyabb a versenyjogi kártérítési perek árnyékában, ami kedvező, azonban a versenyjogi kártérítési igények negatívan befolyásolják az engedékenységi politika sikerességét.

Ezt a tendenciát egy az OECD által készített tanulmány is megerősíti. Az említett tanulmány a benyújtott engedékenységi kérelmek csökkenésének okát vizsgálta, felfigyelve arra a globális trendre, hogy a 2015-2021. közötti időszakban az OECD-országokban az engedékenységi kérelmek száma 58%-kal csökkent.⁷⁸ Az engedékenység és a versenyjogi kártérítési perek kölcsönhatásával kapcsolatban említett tanulmány azonban némileg árnyalja a képet, és külön vizsgálatnak veti alá a követő - és az önálló kártérítési perek engedékenységre gyakorolt hatását. A tanulmányban megvilágításra kerül, hogy amíg a követő keresetek esetében egyértelműen kimutatható az engedékenységi politikára gyakorolt negatív hatás, ezzel szemben az önálló keresetek - ahol eleve nem is merül fel az engedékenységgel való

---

⁷⁵ A 2021-es év vonatkozásában nem állt rendelkezésre a benyújtott engedékenységi kérelmek számára vonatkozóan nyilvános adat.

⁷⁶ Lásd a GVH éves beszámolót.

⁷⁷ BODNAR ET AL., 2021. 36. o.

⁷⁸ LAPENTA ET AL., OECD, 2023. 6-8. o.

konfliktus - fokozhatják a kartellek felderítésének hatékonyságát az uniós és a nemzeti versenyhatóságok felderítési képességének növelése révén, amely egyben az engedékenységi kérelmek számának növekedését is magával hozhatja. Azonban annak fényében, hogy a követő keresetek túlsúlyban vannak az önálló keresetekhez képest, a versenyjogi kártérítési perek engedékenységre gyakorolt negatív hatása egyértelmű.⁷⁹

Az engedékenység alkalmazása igen elterjedt az Európai Unió területén, és nagymértékben támaszkodnak az engedékenységi kérelmezőkre a kartellek felderítése és kivizsgálása során, ezáltal a kartell ügyek jelentős része engedékenységi kérelem alapján indul.⁸⁰ Az OECD tanulmány által idézett jelentés alapján például az Európai Bizottság és az Egyesült Királyság joghatósága alatt indult kartell ügyek 100%-ában jelen volt engedékenységi kérelmező, de Spanyolországban és Magyarországon⁸¹ is az ügyek többségében.⁸² Mindennek fényében a versenyjogi kártérítési perek engedékenységi politikára gyakorolt negatív hatása jelentős probléma. Fontos azonban kiemelni, hogy az idézett tanulmány is felismeri annak jelentőségét, hogy ha a versenyhatóságok egyéb felderítési eszközök rovására túlzottan az engedékenységre támaszkodnak, az csökkentheti az általános elrettentő hatást, ami viszont negatívan befolyásolja az engedékenység hatékonyságát is,⁸³ így ez a körülmény némileg árnyalja a versenyjogi kártérítési perek engedékenységre gyakorolt negatív hatását.

---

⁷⁹ LAPENTA ET AL, OECD, 2023. 18. o.

⁸⁰ LAPENTA ET AL, OECD, 2023. 9. o.

⁸¹ Magyarországon 2022-ben a versenykorlátozás miatt megindult 6 ügy esetében 3 engedékenységi kérelem érkezett, 2020-ban 6 megindult ügy esetében 5 engedékenységi kérelem, 2019-ben megindult 4 ügy esetében 4 (amelyből mindegyik külön eljáráshoz kapcsolódott) engedékenységi kérelem, 2018-ban 10 megindult ügy esetében 11 (amely 5 ügghöz kapcsolódott) engedékenységi kérelem érkezett a GVH-hoz.

⁸² MANSFIELD ET AL, Allen&Overy, 2020. London, 2. o.

⁸³ LAPENTA ET AL, OECD 2023. 15. o.

KONKLÚZIÓ

Az Irányelv egyik deklarált célja tehát a tanulmány által vizsgált viszonyrendszer összehangolása volt annak érdekében, hogy a köz- és a magánjogi jogérvényesítés kölcsönhatásának eredményeként a verseny tisztaságának védelme hatékonyabb legyen, illetve a klasszikusan közjogias versenyjog eszközrendszerét ne hatástalanítsa a magánjogi jogérvényesítés, illetve a közjogi jogérvényesítés ne akadályozza aránytalanul a versenyjogi kártérítési pereket. Amint már utaltam rá, a fenti cél az Irányelvben alapvetően a bizonyítékokhoz való hozzáférés, a tagállami versenyhatóságok határozataihoz való kötöttség, és az engedékenységre vonatkozó szabályokban öltött testet.

Az engedékenységi politika és a magánjogi jogérvényesítés közötti kölcsönhatás fényében alapvető fontosságú, hogy a versenyhatóságok garantálják az engedékenységi programok vonzerejét és fenntartsák az általa generált fogolydilemma helyzetet. Az engedékenységi programok sikerességéhez fűződő közérdek ugyanakkor nem akadályozhatja aránytalanul a teljes kártérítéshez való jog biztosítását.

A Courage-ügy óta jelentős változások történtek a versenyjog magánjogi igényérvényesítésének területén. A Courage-ügy és az Irányelv között fekvő út komoly változást eredményezett, amin az EUMSZ. 101. és 102. cikkére alapítható kártérítési perekből eljutottunk egészen a teljes kártérítéshez való jogon alapuló versenyjogi kártérítési perekig. Az Irányelv az európai uniós versenyjog érzékeny területét szabályozta, amely komplex módon kölcsönhatásba lépett a nemzeti jogszabályokkal. Ahogyan azt szemléltettem, a versenyjogi kártérítés továbbra is egy fejlődő jogterületnek számít, így várhatóan folytatódik a közjogi és a magánjogi jogérvényesítés viszonyrendszerének összehangolása.

A magánjogi jogérvényesítés egyértelműen kihívást jelent a polgári anyagi és eljárás jog, illetve a jogkeresők és jogalkalmazók számára egyaránt. Európában továbbra is uralkodó az a felfogás, hogy a magánjogot a magánérdek uralja, és nem lehet közérdek érvényesítő funkciója, mivel annak kapcsán minden esetben a hatóság primátusa érvényesül. A magánjogi

jogérvényesítés azonban alapjaiban megkérdőjelezi azt a jogdogmatikai alapvetést, hogy a magánjog a magánérdek érvényesítését hivatott szolgálni, a közérdek érvényesítés pedig az állam kizárólagos kiváltsága. Véleményem szerint ez a körülmény az oka annak, hogy az európai uniós magánjogi jogérvényesítés nem a közjogi jogérvényesítés helyettesítésére, hanem annak kiegészítésére és támogatására irányul és irányulhat csak. Mindezért a magánjogi jogérvényesítésnek nincs és nem is lehet a jövőben sem olyan hangsúlyos szerepe, mint az USA-ban, amely láthatóan az USA és Európa eltérő versenyjogi fejlődésének eredménye. Ezt a szemléletmódbeli különbséget kiválóan érzékelteti például az a tény, hogy a magánjogi jogérvényesítésnek kellett elsődlegesen garanciális biztosítékokkal szolgálnia a közjogi jogérvényesítés javára, illetve hogy a magyar kommentár irodalom⁸⁴, valamint a Courage-ügyben hozott ítéletben is inkább a magánjogi jogérvényesítés visszatartó erejét domborították ki mint előnyt⁸⁵, a károsultak magánérdekének reparációja helyett.⁸⁶ Az európai uniós magánjogi jogérvényesítés esetében tehát elsődlegesen a jogsértéstől való elrettentő hatás növelésére helyezték a hangsúlyt. A magánjogi jogérvényesítést támogató jogintézmények csak a polgári jog logikai keretein belül terjeszkedhetnek. A kártérítési jogban ismert vélelmek, mint például a kartell károkozás vélelme, illetve a kartell okozta 10%-os kár vélelem, nem kérdőjelezi meg a káronszerzés tilalmának polgári jogi alapelvét, emiatt az Európai Unióban és annak tagállamaiban továbbra is hangsúlyosabban a közjog eszközeivel történik majd a versenyjogi szabályok érvényesítése.

---

⁸⁴ JUHÁSZ ET AL, 2014. 718.

⁸⁵ C-453/99. sz. ügy, 23. pont.

⁸⁶ MISCHO FÓTANÁCSNOK VÉLEMÉNYE a C-453/99. ÜGY kapcsán 57. pont.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Hazai Jogszabályok

1996. ÉVI LVII. TÖRVÉNY a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról

Európai Unió jogszabályok

Vertrag über die Gründung der Europäischen Gemeinschaft für Kohle und Stahl

Az Európai Unióról Szóló Szerződés és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés – Egységes Szerkezetbe foglalt változata (2016/C 202/01)

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2014/104/EU IRÁNYELVE az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról

Magyar bírósági ítéletek

30/2014. (IX. 30.) AB HATÁROZAT

Európai Unió Bírósági ítéletek

C-26/62. SZ., VAN GEND & LOOS KONTRA NEDERLANDSE ADMINISTRATIE DER BELASTINGEN ÜGYBEN 1963. február 5-én hozott ítélet, [ECLI:EU:C:1963:1].

C-127/73. SZ. BRT KONTRA SABAM ÜGYBEN 1974. január 30-án hozott ítélet, [ECLI:EU:C:1974:25].

C-453/99. SZ. COURAGE ÉS CREHAN ÜGYBEN 2001. szeptember 20-án hozott ítélet, [ECLI:EU:C:2001:465].

C-6/90. SZ. FRANCOVICH ÉS BONIFACI KONTRA OLASZORSZÁG ÜGYBEN 1991. november 19-én hozott ítélet, [ECLI:EU:C:1991:428].

C-271/91. M. HELEN MARSHALL V. SOUTHAMPTON & SOUTH-WEST HAMPSHIRE AREA HEALTH AUTHORITY ÜGYBEN született ítélet [ECLI:EU:C:1993:335].

- C-453/99. SZ. COURAGE ÉS CREHAN ÜGYBEN 2001. szeptember 20-án hozott ítélet, [ECLI:EU:C:2001:465].
- C-127/73. SZ., BRT ÉS SABAM, ÚN. „BRT P”-ÜGYBEN 1974. január 30-án hozott ítélet [ECLI:EU:C:1974:25].
- C-282/95. P. SZ., GUÉRIN AUTOMOBILES KONTRA BIZOTTSÁG ÜGYBEN 1997. március 18-án hozott ítélet [ECLI:EU:C:1997:159].
- C-126/97. SZ. ÜGY Eco Swiss China Time Ltd. kontra Benetton International NV [ECLI:EU:C:1999:269].
- C-295/04–C-298/04. SZ. EGYESÍTETT ÜGYEK, Vincenzo Manfredi kontra Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA (C-295/04), Antonio Cannito kontra Fondiaria Sai SpA (C-296/04) és Nicolò Tricarico (C-297/04) és Pasqualina Murgolo (C-298/04) kontra Assitalia SpA, ítélet, [ECLI:EU:C:2006:461].
- C-27/17 - FLYLAL-LITHUANIAN AIRLINES ÜGYBEN 2018. július 5-én hozott ítélet [ECLI:EU:C:2018:533].
- C-451/18 - TIBOR-TRANS ÜGYBEN 2019. július 29-én hozott ítélet [ECLI:EU:C:2019:635].
- C-352/13 - CDC HYDROGEN PEROXIDE ÜGYBEN 2015. május 21-én hozott ítélet [ECLI:EU:C:2015:335].
- C-595/17 - APPLE SALES INTERNATIONAL ÉS TÁRSAI ÜGYBEN 2018. október 24-én hozott ítélet [ECLI:EU:C:2018:854].
- T-677/13 - AXA VERSICHERUNG KONTRA BIZOTTSÁG ÜGYBEN 2015. július 7-én hozott ítélet [ECLI:EU:T:2015:473].
- C-162/15 P - EVONIK DEGUSSA KONTRA BIZOTTSÁG ÜGYBEN 2017. március 14-én hozott ítélet [ECLI:EU:C:2017:205].
- 724/17 - SKANSKA INDUSTRIAL SOLUTIONS ÉS TÁRSAI ÜGYBEN 2019. március 14-én hozott ítélet [ECLI:EU:C:2019:204].
- C-435/18 - OTIS ÉS TÁRSAI ÜGYBEN 2019. december 12-én hozott ítélet [ECLI:EU:C:2019:1069].

Jelentések

Az Európai Unió Bizottságának XIII. jelentése a versenypolitikáról OXERA ET AL., QUANTIFYING ANTITRUST DAMAGES - Towards non-binding guidance for courts, Study prepared for the European Commission, December 2009. 150-153. oldalak

MISCHO FŐTANÁCSNOK VÉLEMÉNYE A C-453/99. ÜGY kapcsán
2001. március 22.; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A61999CC0453&qid=1680772898722>

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ
INDÍTVÁNY A VERSENYPOLITIKÁRÓL - 2021. évi éves jelentés
(2021/2185(INI))
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0064_HU.html

A tagállamok által bejelentett tagállami átültető intézkedések a következő vonatkozásában

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2014/104/EU IRÁNYELVE (2014. november 26.) a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/NIM/?uri=celex:32014L0104>

A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL ÉVES BESZÁMOLÓI.
https://www.gvh.hu/gvh/orszaggyulesi_beszamolok/2321_hu_orszaggyulesi_beszamolok

A BUNDESKARTELLAMT ÉVES BESZÁMOLÓJA 2019/2020.
https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/DE/Taetigkeitsberichte/Bundeskartellamt%20-%201%C3%A4tigkeitsbericht%202019_2020.html;jsessionid=871BA851CE57BD17BE44BCFAD194911A.2_cid371?nn=3591134

GCR RATING ENFORCEMENT STATISZTIKÁK:
<https://globalcompetitionreview.com/survey/rating-enforcement/2021>

DAS BUNDESKARTELLAMT JAHRESBERICHT 2021/22

OECD: The Future of Effective Leniency Programmes: Advancing Detection and Deterrence of Cartels, 2023.

ALLEN&OVERY: Global cartel enforcement report, 2020. február.

Szakirodalom

- TÓTH TIHAMÉR (2020). Uniós és magyar versenyjog, Budapest, Wolters Kluwer Hungary Kft.,
- JUHÁSZ MIKLÓS, JUHÁSZ DORINA, TÓTH ANDRÁS (2014). Kommentár a Tiszteztelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvényhez, Gazdasági Versenyhivatal, Budapest,
- DR. BOYTHA GYÖRGYNÉ (SZERK.): Versenyjogi jogsértések esetén érvényesíthető magánjogi igények, Budapest, HVG-ORAC, 2008.
DOI azonosító: <http://dx.doi.org/10.1556/AJur.50.2009.2.6>
- TÓTH ANDRÁS (2016). Versenyjog és határterületei. HVG-ORAC Budapest,
- BASSOLA BÁLINT, TÓTH TIHAMÉR (2005). A versenyjog aktuális kérdései, Budapest: PPKE JÁK Doktori Iskola: Gazdasági Versenyhivatal,
- WHISH, RICHARD (2010). Versenyjog, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest,
- POLAUF TAMÁS (2018). Versenyjogi Kártérítési perek, Budapest, Wolters Kluwer
- BOYTHA GYÖRGYNÉ - TÓTH TIHAMÉR (2010). Versenyjog
- WALLACHER LAJOS: Választottbíróóság kikötése versenyjogi ügyekben. /szerk: Harmathy Attila: Jogi tanulmányok/ Budapest ELTE AJK, 1996.
- DR. HORVÁTH ANDRÁS - Doktori értekezés: Versenyjogi kártérítési igények egyes kérdéseiről, kitekintéssel az iratokhoz való hozzáférésre, Budapest 2015.
- DREXL, JOSEF: The Interaction between private and Public Enforcement in European Competition Law. In: Micklitz, Hans - Wechsler, Andrea: The Transformation of Enforcement: European Economic Law in a Global Perspective, Bloomsbury, 2016, Hart Publishing
- CONNOR, JOHN M.: The High Economic Cost of Cartels: Can Private Enforcement
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1694156
(letöltés: 2023.03.20.) DOI azonosító:
<https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1694156>

- HEGYMEGI-BARAKONYI ZOLTÁN - HORÁNYI MÁRTON (2013). A Bizottság versenyjogi jogsértéseken alapuló kártérítési perekre vonatkozó irányelvtervezete, Versenytükör
- KOMNINOS, ASSIMAKIS (2008). EC Private Antitrust Enforcement, Decentralised Application of EC Competition Law by National Courts, Oxford, Hart Publishing
- JEAN-FRANÇOIS LABORDE: Cartel damages actions in Europe: How courts have assessed cartel overcharges (2021ed.) Legal Practices 1 Concurrences No. 3-2021. 232-242. oldalak; <https://www.concurrences.com/en/review/issues/no-3-2021/pratiques/102086> (letöltés dátuma: 2022. december 20.)
- WILSHER, DAN: The public aspects of private enforcement in EC law: Some constitutional and administrative challenges of damages culture, CLR, 2006. 3. szám